



# บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....สำนักงานบริหารกลาง.....กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล.....โทร. ๔๒๐๙

ที่ กษ ๐๔๐๑/๑ ๑๓๑๗.....วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง.....แจ้งเวียนบทคัดย่อของผลงาน

เรียน ผู้อำนวยการสำนัก/ผู้อำนวยการศูนย์/ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบภายใน/  
หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/  
หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ทุกจังหวัด

ตามประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ลงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง รายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบบัญชี ระดับเชี่ยวชาญ (กรณีการเลื่อน) โดยให้ข้าราชการ รายงานรัตนภรณ์ ชัยรัตน์วงศ์ เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีและการสอบบัญชี (นักวิชาการตรวจสอบบัญชีเชี่ยวชาญ) ตำแหน่งเลขที่ ๑๑๕๒ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๘ นั้น เพื่อให้การประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับเชี่ยวชาญ เป็นไปตามแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับคุณสมบัติและผลงานของบุคคลในการขอรับการประเมิน ซึ่งเป็นไปตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๖/ว ๑๔ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ และประกาศ อ.ก.พ.กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยกำหนดให้ผู้ขอรับการประเมินจัดทำบทคัดย่อ พร้อมรายชื่อผู้จัดทำผลงานร่วม (ถ้ามี) และให้กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นผู้แจ้งเวียนบทคัดย่อ เป็นระยะเวลา ๑๐ วันทำการ หากไม่มีผู้ใดคัดค้านให้นำเสนอผลงานเข้ารับการประเมินต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่กำหนด จึงขอแจ้งเวียนบทคัดย่อและสัดส่วนผลงานของข้าราชการ รายงานรัตนภรณ์ ชัยรัตน์วงศ์ จำนวน ๓ เรื่อง ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ อนึ่ง หากมีผู้ใดคัดค้านผลงานโปรดแจ้งไปยังกลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานบริหารกลาง กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นลายลักษณ์อักษร ภายในวันศุกร์ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ทั้งนี้ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ไม่มีผู้ใดคัดค้าน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จะได้ส่งผลงานของข้าราชการรายดังกล่าวเข้ารับการประเมินต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งเวียนข้าราชการในสังกัดทราบทั่วกัน

(นางสาวสิริวรรณ คุณหาญรัตน์)  
ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

## บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	แนวทางการจัดทำบัญชีสหกรณ์ในโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
ผู้จัดทำ	นางรัตนาภรณ์ ชัยรัตน์วงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการพิเศษ
สังกัด	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

สหกรณ์ในโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) เป็นสหกรณ์ภาคเกษตรที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐบาล โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ มีมาตรการในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตามยุทธศาสตร์ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ดำเนินการบนที่ดินของรัฐในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน ในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่ รัฐดำเนินงานในรูปของคณะอนุกรรมการ จำนวน 4 คณะ คือ คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส โดยมีหลายหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ร่วมบูรณาการขับเคลื่อน สำหรับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด มีบทบาทสำคัญคือเป็นคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ และยังมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาด้านการเงินการบัญชีแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยกำหนดกิจกรรมวางระบบบัญชี และให้คำแนะนำแก่สหกรณ์เพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีได้ และยังทำหน้าที่เป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์ที่จัดตั้งตามโครงการอีกด้วย

ผู้จัดทำผลงานได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และจากการดำเนินงาน การดำเนินธุรกิจและการจัดทำบัญชีของสหกรณ์ในโครงการ คทช.จำนวน 3 แห่ง สรุปได้ว่า สหกรณ์ในโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) มีลักษณะทั่วไปและที่มาของการจัดตั้งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันด้วยหลักการและวิธีการสหกรณ์ แต่อาจมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่และกลุ่มสมาชิกที่ได้รับสิทธิใช้ที่ดินของรัฐ และมีลักษณะการดำเนินงานและดำเนินธุรกิจหลากหลายผสมผสานกันระหว่างสหกรณ์ประเภทการเกษตรกับสหกรณ์บริการประเภทสหกรณ์เคหสถานที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เพื่อสร้างหรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของสมาชิก ในส่วนของการจัดทำบัญชี มีขั้นตอนการจัดทำบัญชี กล่าวคือ เอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี ผังบัญชี รวมทั้งการจัดทำงบทดลองและงบการเงินเหมือนกับสหกรณ์ประเภทการเกษตร เว้นแต่บางเรื่องหรือบางรายการที่เป็นลักษณะเฉพาะของดำเนินงานตามโครงการ และส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งใหม่เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกที่ยังไม่มีความเข้าใจในรูปแบบสหกรณ์มากพอ ผู้จัดทำบัญชียังไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านบัญชีเพียงพอ จึงไม่สามารถจัดทำบัญชีได้ ส่วนใหญ่จัดทำได้เพียงการรวบรวมเอกสารหลักฐาน

ไม่ได้จัดจ้างเจ้าหน้าที่แต่มอบหมายคณะกรรมการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ จึงเป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานและดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในโครงการ จึงได้นำข้อมูลจากการศึกษาที่กล่าวข้างต้น มาสรุปและปรับปรุงกำหนดเป็นแนวทางการจัดทำบัญชีของสหกรณ์ในโครงการ คทช. โดยมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย การจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี ผังบัญชี วิธีปฏิบัติทางบัญชี และการจัดทำงบดุลและงบการเงิน ในส่วนขั้นตอนและวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานและดำเนินธุรกิจเฉพาะสหกรณ์ในโครงการ คทช. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติทางบัญชี ดังนี้

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานทั่วไป จำแนกเป็น การรับเงินอุดหนุน เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยสมาชิก การรับเงินอุดหนุนเพื่อวัตถุประสงค์อื่น การรับเงินค่าเช่าที่ดิน การจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยสมาชิก การจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อวัตถุประสงค์อื่น และการจ่ายเงินค่าเช่าที่ดิน
2. วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร จำแนกเป็นการให้บริการรถแทรกเตอร์เงินสด และการให้บริการรถแทรกเตอร์เป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้
3. การจัดทำทะเบียนคุมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทะเบียนคุมแปลงที่ดิน ทะเบียนคุมการใช้เงินอุดหนุนพัฒนาที่อยู่อาศัยสมาชิก ทะเบียนคุมการรับค่าเช่าที่ดิน ทะเบียนคุมการขอใช้รถแทรกเตอร์ และทะเบียนคุมการให้บริการรถแทรกเตอร์

ทั้งนี้ เพื่อให้สหกรณ์ในโครงการ คทช. ที่จัดตั้งใหม่หรือมีกิจกรรมใหม่ มีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่ชัดเจน เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีสามารถใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำในการจัดทำบัญชีแก่สหกรณ์ในโครงการ คทช. นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและพัฒนาสหกรณ์ได้ โดยผลงานได้เผยแพร่ทาง Website ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์แล้ว

## บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	แนวทางการควบคุมภายในที่ดีสำหรับสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟ
ผู้จัดทำ	นางรัตนาภรณ์ ชัยรัตน์วงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการพิเศษ
สังกัด	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดชุมพรหลายแห่งร่วมดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อพัฒนากาแฟสายพันธุ์โรบัสต้าอย่างยั่งยืน เป็นการรักษาอัตลักษณ์และยกระดับกาแฟชุมพรให้ประสบความสำเร็จ โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกเพาะปลูกกาแฟเพิ่มขึ้น และมีการพัฒนาต่อยอดผลผลิตโดยการแปรรูปกาแฟในรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกาแฟ จากเดิมเป็นเพียงผู้รวบรวมเมล็ดกาแฟแห้งที่มีการสีเปลือกออก หรือที่เรียกว่า “กาแฟสาร” ส่งขายให้บริษัทคู่ค้าในอุตสาหกรรมผลิตกาแฟ ปัจจุบันพัฒนามาสู่การสร้างแบรนด์กาแฟคุณภาพเป็นของตนเองโดยการผลิตกาแฟในรูปแบบต่างๆ เช่น กาแฟ คั่วเมล็ด กาแฟคั่วบดผง กาแฟซองสด กาแฟดริป และกาแฟ 3in1 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและลดความเสี่ยงด้านราคา จากการกดราคาจากพ่อค้าหรือคู่ค้า ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในทุกขั้นตอนของการแปรรูปหรือการผลิตจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางการควบคุม โดยเฉพาะสิ่งสูญเสียจากกระบวนการผลิต ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหาย มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูงเกินจริง รวมทั้งการควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขาย การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายของธุรกิจ ต้องมีการควบคุมและบันทึกรายการเพื่อสะท้อนข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจ ดังนั้นสหกรณ์จึงควรให้ความสำคัญและใช้การควบคุมภายในเป็นเครื่องมือควบคุมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ช่วยป้องกันรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งป้องปรามไม่ให้เกิดการทุจริตเกิดขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลและรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎี ความรู้ เกี่ยวกับการควบคุมภายใน และจากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการควบคุมภายในของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกรณีศึกษา 3 แห่ง พบว่ามีการควบคุมภายในแต่ละด้านไว้และยังพบว่ามีจุดอ่อนการควบคุมภายใน อาจเนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติตามระบบการควบคุมที่กำหนดหรือไม่ได้กำหนดการควบคุมไว้ จากผลการศึกษาจึงได้นำสรุปเป็นแนวทางการควบคุมภายในที่ดีของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟ เป็น 3 ด้าน ดังนี้

**1. การควบคุมด้านบัญชี** มีแนวทางควบคุม กล่าวคือ จัดทำบัญชีตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ส่งงบการเงินและรายละเอียดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบได้ตามกำหนด จัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้จัดทำบัญชีชัดเจน จัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกครบถ้วน ถูกต้อง ใบเสร็จรับเงินและเอกสารภายในมีการกำหนดเล่มที่เลขที่เรียงลำดับล่วงหน้าและจัดทำทะเบียนคุมการเบิกใช้ มีการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีทุกสิ้นวัน มีการสอบทานและสอบยืนยันการปฏิบัติงาน มีการอนุมัติรายการ มีการเปรียบเทียบรายละเอียดและยอดรวมของบัญชีย่อยกับบัญชียอดแยกประเภท และมีการจัดทำงบทดลองประจำเดือน

**2. การควบคุมด้านบริหารจัดการ** มีแนวทางควบคุม กล่าวคือ มีการกำหนดผังโครงสร้างฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการ คือ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายผลิตและแปรรูปที่ชัดเจน มีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในการดำเนินธุรกิจได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ มีการกำหนดระเบียบไว้เพื่อแนวทาง

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรวบรวม แปรรูปและจำหน่ายผลิตผล เจ้าหน้าที่ที่มีการทำสัญญาจ้างและกำหนดหลักประกันที่เพียงพอ มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน พิจารณาเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ

**3. การควบคุมด้านบริหารธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟ** มีแนวทางควบคุม กล่าวคือ มีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในการดำเนินธุรกิจแปรรูป มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายผลิต ฝ่ายบัญชีและฝ่ายการเงินชัดเจน มีการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบ ความชื้น สิ่งเจือปน ตามเกณฑ์ที่สหกรณ์กำหนดสอดคล้องกับคุณภาพที่รับซื้อ/รวบรวม และตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปแปรรูป เจ้าหน้าที่จัดหาวัตถุดิบ/รวบรวมและแปรรูปผลิตผล มีความรู้ ความชำนาญในการพิจารณาคุณภาพของผลผลิตกาแฟและมีทักษะประสบการณ์ในการแปรรูป การสั่งซื้อวัตถุดิบมีการอนุมัติ การสั่งซื้อโดยผู้มีอำนาจ มีการวางแผนการผลิตหรือแปรรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการควบคุมขั้นตอนการแปรรูปผลิตผล และควบคุมคุณภาพของสินค้าที่ได้จากการแปรรูป มีการจัดทำรายงานการเบิกใช้วัตถุดิบกาแฟ/วัตถุดิบอื่น มีการจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบ และผลิตผลกาแฟที่ได้จากการแปรรูป มีการอนุมัติค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแปรรูปโดยผู้มีอำนาจ มีสถานที่เก็บรักษาวัตถุดิบและผลผลิตที่ได้จากการแปรรูปที่เหมาะสม ปลอดภัย จัดเก็บเป็นระบบ ระเบียบเพื่อความสะดวกในการเบิกจ่ายและตรวจนับ มีการจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรรูปและบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ การกำหนดราคาขายสินค้าและให้ส่วนลดที่ชัดเจน การขายเชื่อมีการพิจารณาประวัติ และประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า และจัดทำบัญชีย่อยลูกค้าการค้าเรียบร้อยเป็นปัจจุบัน การขายต่ำกว่าทุนต้องให้คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติก่อนการขาย มีการติดตามทวงถามและจัดทำรายงานลูกหนี้การค้าค้างเหลือเพื่อเสนอที่ประชุมคณะกรรมการประจำเดือน มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจนับวัตถุดิบ และสินค้าที่ได้จากการแปรรูป มีการตีราคาวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูปคงเหลือ การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกค้าการค้า ณ วันสิ้นปี เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ มีการทดสอบการสูญเสียในกระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอนผลิตตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาลดหย่อน การลดหย่อนความรับผิดชอบกรณีวัตถุดิบสูญเสียจากกระบวนการผลิต ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการอยู่ในเกณฑ์ลดหย่อนที่กำหนด กำหนดเกณฑ์ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทให้ชัดเจน เพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายให้มีความชัดเจนในการบริหารธุรกิจ ใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนงาน/กำหนดเป้าหมายและประมาณการที่ชัดเจน

ทั้งนี้ เพื่อให้สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟมีแนวทางการควบคุมภายในที่ดี มีข้อมูลรายงานทางการเงินถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ สามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระบบ ถูกต้องและเหมาะสม และผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้ใช้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟให้มีการควบคุมภายในที่ดี รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผลกาแฟ โดยผลงานได้เผยแพร่ทาง Website ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์แล้ว

## บทคัดย่อ

**ชื่อเรื่อง** แนวทางการแก้ปัญหาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตกค้างการตรวจสอบบัญชี  
ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8

**ผู้จัดทำ** นางรัตนารักษ์ ชัยรัตน์วงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการตรวจสอบบัญชี ระดับชำนาญการพิเศษ

**สังกัด** สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 มีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตรวจสอบบัญชีไม่ได้หรือตกค้างการตรวจสอบบัญชี ณ วันที่ 31 มกราคม 2565 ทั้งสิ้นจำนวน 41 แห่ง ตามแนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชีสำหรับผู้สอบบัญชีภาครัฐ ปีงบประมาณ 2565 ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่จำแนกอยู่ในกลุ่มไม่พร้อมรับการตรวจสอบหรือกลุ่มอาจถูกสั่งเลิก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องมีกระบวนการจัดการเพื่อให้สามารถสอบบัญชีได้ตามปกติเพื่อปรับเข้าสู่กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบหากสอบบัญชีได้ เป็นภารกิจของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม ต้องร่วมมือกันขับเคลื่อน แก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เหมาะสม หากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้มีการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเองมีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงที่จะร่วมแก้ไขปัญหาก็จะทำให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินการจัดทำบัญชี จัดทำงบทดลอง และงบการเงินพร้อมรายละเอียดประกอบงบการเงินได้ นอกจากนี้ยังต้องมีการส่งเสริมให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีธรรมาภิบาลในการบริหารสหกรณ์ทั้งฝ่ายคณะกรรมการและฝ่ายจัดการผลที่ได้รับคือ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลสมาชิก สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากแนวคิดที่ได้ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชุมพร มีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตรวจสอบบัญชีไม่ได้หรือตกค้างการสอบบัญชี จำนวน 7 แห่ง การปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ที่ตกค้างการตรวจสอบได้เสร็จสิ้นแล้วจำนวน 6 แห่ง ผลของความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการบูรณาการ การทำงานร่วมกันหลายฝ่ายอย่างจริงจังและต่อเนื่องทั้งด้านผู้สอบบัญชีและทีมผู้ปฏิบัติงาน คณะกรรมการ/ผู้ที่ได้รับมอบหมายของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับดูแล นอกจากนี้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่สำคัญ เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ มีผู้จัดทำบัญชี มีการกำหนดระเบียบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จัดให้มีการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2562 มาตรา 65 และมาตรา 66 รวมทั้งจัดให้มีธรรมาภิบาลในสหกรณ์ โดยให้คณะกรรมการและฝ่ายจัดการมีส่วนร่วมในการใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์ ข้อเสนอจากแนวคิด จึงได้กำหนดแนวทาง/ขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตกค้างการตรวจสอบบัญชีไว้ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ **ขั้นตอนการเตรียมการ** ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรโดยการจัดทำแฟ้มประวัติเพื่อตั้งต้นข้อมูล จัดกลุ่มของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตกค้างการตรวจสอบโดยจำแนกตามจำนวนปีที่ตกค้างเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มดำเนินการเร่งด่วน กลุ่มดำเนินการเร่งด่วนปานกลาง และกลุ่มที่ต้องติดตาม เพื่อแบ่งงานความรับผิดชอบให้

ผู้สอบบัญชีกำกับดูแล ตรวจสอบ ให้เท่าเทียมกัน โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดของผู้สอบบัญชีและทีมเตรียมข้อมูลที่ได้รวบรวมเพื่อนำภารกิจร่วมหารือกับสหกรณ์จังหวัดในฐานะหัวหน้าทีมของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ขั้นตอนที่สอง คือ **ขั้นตอนการปฏิบัติงาน** โดยการจัดการประชุมเพื่อบูรณาการข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันทุกฝ่าย ทำข้อตกลงร่วมกัน มีการกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาประเด็นต่างๆ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่าย ได้แก่ ด้านสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ผู้สอบบัญชีและทีม ด้านสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และด้านหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงาน มีการประชุมทำแผนปฏิบัติการ ลงพื้นที่เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ และรายงานความก้าวหน้า รวมทั้งนำปัญหาที่พบในระหว่างปฏิบัติงานมาร่วมประชุมแก้ไขจนกว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีหลักฐาน และข้อมูลที่เพียงพอประกอบการจัดทำบัญชี ผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชี สามารถจัดทำบัญชีงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินได้ถูกต้อง และแจ้งขอรับบริการเพื่อตรวจสอบบัญชี สำหรับขั้นตอนสุดท้าย คือ **ขั้นตอนการปิดงาน** เป็นขั้นตอนหลังจากได้รับงบการเงินและรายละเอียดที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ผู้สอบบัญชีเข้าปฏิบัติงานสอบบัญชีตามกระบวนการสอบบัญชี มีการถอดบทเรียนในการแก้ไขปัญหาให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตรวจสอบบัญชีไม่ได้หรือตกค้างการตรวจสอบบัญชีได้สำเร็จ เพื่อนำไปปรับใช้หรือเป็นแนวทางกับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรอื่นได้ กำหนดให้มีการควบคุมภายในที่จำเป็นและเหมาะสม จากกระบวนการปฏิบัติงานที่กล่าวข้างต้น เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตกค้างการตรวจสอบบัญชี โดยมุ่งหวังที่จะทำให้จำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตรวจสอบบัญชีไม่ได้หรือตกค้างการสอบบัญชีในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 มีจำนวนลดลง และผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ชัดเจน มีทิศทางในการติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตกค้างการสอบบัญชีให้สามารถสอบบัญชีได้ต่อไปได้ ที่สำคัญ คือ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินงานได้ตามปกติ สมาชิกได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งต่อไป